

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању садржан је у одредби члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Предлог Закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању (у даљем тексту: Закон), чији је Нацрт припремило Министарство просвете, предвиђа унапређивање примене појединих законских решења у циљу обезбеђивања и унапређивања квалитета, доступности и праведности средњег образовања и васпитања.

Предлогом закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању врши се термилошко усклађивање са Законом о основама система образовања и васпитања, као и допуна тог закона, која се односи на институте који су прописани Законом о основама система образовања и васпитања. Усклађивање се врши, с обзиром на то да је основни текст Закона о средњем образовању и васпитању донет 2013. године, а основни текст Закона о основама система образовања и васпитања донет 2017. године, те се указала потреба за усклађивањем текстова оба закона.

Овим изменама требало би да буду обухваћене одредбе које се односе на рокове полагања завршног испита за ученике који завршавају средње образовање и васпитање у трогодишњем трајању, матурског испита за ученике који завршавају средње образовање и васпитање у четворогодишњем трајању, завршног испита средњег стручног образовања и васпитања и стручне, уметничке и опште матуре.

Уз одредбе о полагању матуре и завршног испита, одређене измене неопходне су у члановима Закона о средњем образовању и васпитању којима су уређене установе које обављају средње образовање, факултативна настава, настава на даљину, статус ученика, одредбе којима се омогућава полагање опште матуре ученицима средњих војних школа, у члановима у којима се врши термилошко усклађивање са одредбама Закона о основама система образовања и васпитања и Предлогом закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Предлога закона предложена је допуна члана 4. Закона о средњем образовању и васпитању (у даљем тексту: Закон), на тај начин да се дода школа са домом ученика, као средња школа која обавља делатност средњег образовања и васпитања.

Чланом 2. Предлога закона предложена је измена члана 26. Закона, тако што је у ставу 3. извршено термилошко усклађивање са Предлогом закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, и речи „изборни програм” замењене су речима „изборни предмет”.

У ставу 4. као облик факултативне наставе, додат је српски као страни језик, јер су Правилник о Општим стандардима постигнућа за предмет Српски као страни језик за крај првог и другог циклуса обавезног образовања, општег средњег образовања и основног образовања одраслих и Правилник о програму наставе и учења за предмет српски као страни језик објављени у „Службеном гласнику РС - Просветном гласнику број 11/19, за дванаест година учења. Српски као страни језик налази се у плану свих разреда основног образовања и васпитања као изборни предмет.

Чланом 3. Предлога закона предвиђена је измена члана 27. Закона, како би се настава на даљину одвијала само у случајевима када су угрожени јавно здравље и безбедност ученика и запослених.

Настава на даљину за ученике средњих школа је предвиђена само у овом случају, јер средње образовање није обавезно и постоји институт ванредног школовања.

Настава на даљину не може да осигура стицање квалификације у средњем стручном образовању, нити да осигура поступност у давању повратне информације о остварености исхода образовања.

Чланом 4. Предлога закона предвиђена је измена и допуна члана 28. Закона, тако што је у ст. 1. и 2. тог члана извршено термилошко усклађивање са Предлогом закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, и речи „изборни програм” замењене су речима „изборни предмет”.

Додавањем става 8. осигурава се да предвиђено време које ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом проводе у школи, не буде скраћено.

Чланом 5. Предлога закона предвиђена је измена и допуна члана 31. Закона, на тај начин што се додаје нови став 7. којим се прецизира да за ученике у дуалном образовању школа организује припрему за полагање завршног испита у договору и сарадњи са послодавцем код којег ученик обавља учење кроз рад.

Чланом 6. Предлога закона предвиђена је измена и допуна члана 36. Закона, на такав начин да је у ставу 3. додато да је конкурсом за упис ученика у први разред, прописан преглед посебних здравствених услова за упис у средње стучне и уметничке школе.

У ставу 7. обрисане су обуке, јер је изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања и Закона о Националном оквиру квалификација, прописано да се основним и средњим школама, у посебном поступку и кроз одобравање статуса проширене делатности, одобрава статус јавно признатог

организатора активности образовања одраслих (ЈПОА), између осталог и за активност неформалног образовања одраслих (обуке), којима се стичу компетенције и/или квалификације и за активност признавања претходног учења и каријерног вођења и саветовања.

Чланом 7. Предлога закона предвиђена је измена и допуна члана 40. Закона, како би се регулисало стицање својства редовног ученика за лице које је завршило основну школу по програму функционалног основног образовања одраслих, поставила старосна граница за редовне ученике и ученике музичких школа на образовним профилима где је главни предмет певање.

Чланом 8. Предлога закона предвиђена је допуна у члану 42. Закона, како би се у ст. 2. и 3. истакло да су у питању изузеци од општег правила.

Чланом 9. Предлога закона предвиђена је измена члана 43. Закона, којим је прописано право ученика на издавање исписнице и упис у другу школу. Од одредбе да ученик из става 1. овог члана, који се не упише у другу школу у прописаном року од седам дана, има право да наредне школске године изврши поновни упис у исту школу и у исти разред, изузети су ученици којима је изречена васпитно–дисциплинска мера искључење из школе, као и ученици средње школе основане за потребе унутрашњих послова.

Чланом 10. Предлога закона предвиђена је допуна члана 47. Закона, на тај начин да се додаје реч „редовно”, како би се истакла важност редовног похађања наставе.

Чланом 11. Предлога закона предвиђена је измена члана 49. Закона, тако што је у ст. 8. и 9. тог члана извршено термилошко усклађивање са Предлогом закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, и речи „изборних програма” замењене речима „изборних предмета”.

Чланом 12. Предлога закона предвиђена је измена члана 52. Закона, тако што је у ставу 1. тог члана извршено термилошко усклађивање са Предлогом закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, и речи „изборних програма” замењене речима „изборних предмета”.

Чланом 13. Предлога закона предвиђена је измена у члану 53. Закона, тако што је у ст. 1. и 2. тог члана извршено термилошко усклађивање са Предлогом закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, и речи „изборних програма” замењене речима „изборних предмета”.

Чланом 14. Предлога закона предвиђена је допуна у члану 58. Закона. Додавањем става 3. обезбеђено је да ученици средњих војних школа који су положили војну општу матуру, могу приступити полагању опште матуре у складу с прописима које уређује Министарство.

Чланом 15. Предлога закона предвиђена је измена члана 59. став 2. Закона, како би се уредила питања програма и рокова за полагање матуре и завршног испита.

Чланом 16. Предлога закона предвиђена је измена у члану 71. Закона ради термилошког усклађивања са Предлогом закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, и речи „изборних програма” замењене речима „изборних предмета”.

Чланом 17. Предлога закона предвиђена је прелазна одредба којом је усклађен режим полагања опште, стручне и уметничке матуре и завршног испита

у средњем образовању, са одредбама Предлога закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања. Предуслов за квалитетно спровођење испита којима се завршава средње образовање (државне матуре) је да се у потпуности обезбеде услови за њихово спровођење. У претходном периоду обављени су многобројни различити послови и активности у циљу обезбеђивања услова за спровођење државне матуре: измењени су прописи из области образовања ради дефинисања послова Центра за испите при Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања, припремљени су задаци из предмета који се полажу на државној матури, обављени разговори са ректорима и деканима, спроведене пробе полагања државне матуре кроз које су наставници и ученици свих средњих школа упознати са начином и процедурама спровођења државне матуре, са тестовима, све активности су представљене у медијима и свакодневно се ради на наведеним пословима. Ипак, да би државна матура била спроведена у пуном капацитету и омогућила остваривање свих права кандидата који приступе полагању и свих функција матурског испита (сертификациони, селекциони и евалуативни), потребно је спровести додатне послове у наредном периоду. Потребно је ојачати капацитете Центра за испите (просторне, кадровске и материјалне), на чему је досад урађено доста, али је потребно уложити и додатне напоре. Затим, да би се остварила права из Закона о средњем образовању и васпитању о упису на високошколску установу без полагања пријемног испита после положене државне матуре, неопходно је било да се по Закону о високом образовању високошколске установе изјасне који се испити са опште, стручне и уметничке матуре вреднују приликом уписа на студије и критеријуме на основу којих се обавља класификација и избор кандидата за упис на студије, до 31. августа 2022. године, што већина високошколских установа није испоштовала у задатом року. Већина високошколских установа које први пут уводе испите склоности нису јавно објавиле шта ти испити подразумевају нити шта је садржај тих испита. Такође, софтвер који израђује Comtrade, чија је улога да подржи све послове везане за спровођење државне матуре и упис ученика на високошколске установе, још увек је у фази развоја и повезивања са регистрима који се воде у оквиру ЈИСП-а, где се свакодневно решавају ситуације које отежавају рад софтвера. Збирке задатака чији је циљ вежба и помоћ ученицима у припреми државне матуре су још увек у припреми, ради се на одабиру задатака који би постигнућа ученика у средњем образовању најрелевантније проверили. Припрема збирки је такође у надлежности Центра за испите и потребна су финансијска средства, која ће бити обезбеђена у Закону о буџету Републике Србије за одређену годину. Припремају се и подзаконски акти и упутства за детаљно упознавање свих учесника о свим процедурама и активностима у спровођењу државне матуре, кроз родитељске састанке, састанке са ученицима и обуку наставника за спровођење државне матуре. Истовремено се анализирају и питања ко ће штампати тестове, како и где ће се паковати и дистрибуирати по школама и колика је цена обављања тих послова. Имајући у виду све наведене разлоге, предлаже се да Одлуку о полагању опште, стручне и уметничке матуре, доноси Влада, на предлог Министарства које утврђује тај предлог на основу анализе испуњености услова за спровођење завршних испита на крају средњег образовања.

До тог тренутка ће се непрекидно обављати сви послови припреме полагања државне матуре и обавиће се и додатна пробна тестирања за ученике који ће и полагати државну матуру, са припремљеним збиркама и логистиком која прати спровођење државне матуре, у циљу што квалитетније припреме свих учесника. Обављени су и састанци са свим директорима средњих школа, који су обавезани да континуирано обављају састанке са запосленима, у сврху припреме за спровођење државне матуре. Наставља се и сарадња са високошколским установама и додатно уређивање свих аката који се примењују у поступку спровођења државне матуре.

Чланом 18. Предлога закона предвиђена је прелазна одредба којом је прописано да се до доношења нових планова и програма наставе и учења у складу са Законом, у школи полагају: завршни, матурски, специјалистички испит и испит за проверу стручне оспособљености. Завршни испит полаже ученик на крају двогодишњег и трогодишњег образовања, матурски испит – на крају четворогодишњег образовања, специјалистички испит – на крају специјализације, а испит за стручну оспособљеност на крају стручног оспособљавања. Наведени испити се полагају у школи у којој је ученик завршио разред, у јунском, августовском и јануарском испитном року. Успех ученика на испиту оцењује се бројчано, просечном оценом. Ученик који је поправни испит полагао у јунском испитном року, полаже испит из става 1. овог члана у августовском испитном року. Ученик који је поправни испит полагао у једном испитном року, не може у истом испитном року да полаже испит из става 1. овог члана. Редован ученик који не положи испит из става 1. овог члана у августовском испитном року може тај испит да полаже, као ванредан ученик, у испитним роковима утврђеним општим актом школе.

Чланом 19. Предлога закона предвиђено је усклађивање организације и општих аката школе са одредбама овог закона, у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 20. Предлога закона предвиђено је ступање на снагу Закона осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона нису потребна средства у буџету Републике Србије.

V. АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА

У складу са одредбама члана 40. став 2. и члана 46. став 6. Пословника Владе („Службени гласник РС”, бр. 61/06 - пречишћен текст, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/13, 76/14 и 8/19 - др.уредба), уз Нацрт закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању, Анализа ефекта закона није приложена уз остале документе приликом слања на мишљење Републичком секретаријату за јавне политике. Републички секретаријат за јавне политике је мишљењем број: 011-00-85/2023-02 од 17.07.2023. године закључио да не треба да се приложи извештај о спроведеној анализи ефекта, с обзиром на то да се врши усаглашавање са Нацртом Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања и Нацртом Закона о изменама и допунама Закона о Националном оквиру квалификација Републике Србије, уз које су достављени извештаји о спроведеној анализи ефекта прописа.